

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЗМІН У ПОДАТКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Анотація. Розглянуто поняття "облікова політика", фактори, що впливають на її формування, та особливості обліку основних засобів, доходів і витрат, нематеріальних активів відповідно до чинних змін у податковому законодавстві, що мають бути зазначені в наказі про облікову політику.

Аннотация. Рассмотрены понятие "учетная политика", факторы, влияющие на ее формирование, и особенности учета основных средств, доходов и расходов, нематериальных активов в соответствии с действующими изменениями в налоговом законодательстве, которые должны быть указаны в приказе об учетной политике.

Annotation. The article deals with the concept of "accounting policy", the factors influencing its development and characteristics of fixed assets, income and expenses, intangible assets in accordance with current changes in tax law that should be listed in the decree on accounting policy.

Ключові слова: облікова політика, бухгалтерський облік, принцип послідовності, наказ про облікову політику, складові облікової політики.

Вибір теми дослідження обумовлений змінами у податковому законодавстві, а саме прийняттям Податкового кодексу України (ПКУ), положення якого вимагають внесення змін у ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Невід'ємною частиною бухгалтерського обліку є облікова політика підприємства, яка має відповідати вимогам чинного законодавства. Тому необхідно розглянути дане питання і визначити основні складові, які потребують змін.

Вивченням даного питання займалися такі науковці, як: Бутинець Ф. Ф. [1], Пушкар М. С. [2], Івченко Л. В. [3], Швець В. Г. [4]. Вони розглядали принципи та методи формування облікової політики, проте вплив Податкового кодексу на облікову політику підприємства ними не було досліджено.

Метою дослідження є визначення основних напрямів удосконалення облікової політики підприємствами України відповідно до Податкового кодексу України.

Об'єктом дослідження є організація бухгалтерського обліку на підприємстві.

Предметом дослідження є облікова політика як складова організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Поняття облікової політики визначене Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні": облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовується підприємством для складання та подання фінансової звітності [5].

Облікова політика застосовується з урахуванням принципу послідовності, що передбачає постійне застосування прийнятої стабільної облікової політики [6]. Вона має враховувати такі важливі фактори: форму власності та організаційно-правову структуру підприємства; вид економічної діяльності, що зумовлює особливості та умови облікової роботи; параметри підприємства за обсягами діяльності, номенклатурою продукції, чисельністю працюючих тощо; режим оподаткування; умови забезпечення підприємства ресурсами та умови реалізації готової продукції; матеріально-технічне забезпечення обліково-аналітичної роботи підприємства та рівень забезпеченості кваліфікованими обліковими працівниками; умови організації та стимулювання праці, відповідальності тощо [4].

Документом, у якому фіксуються положення облікової політики, є наказ або розпорядження керівника підприємства, що складається на кожний наступний звітний рік відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні".

Наказ про облікову політику – це документ внутрішнього користування, який підписують особи, які мають право першого та другого підпису (традиційно – це керівник та головний бухгалтер або бухгалтер). При складанні наказу, крім факторів нормативно-правового характеру, необхідно також враховувати: юридичний статус підприємства (форму власності та організаційно-правову форму), галузеву специфіку підприємства, наявність кваліфікованих бухгалтерських кадрів та ін. Сам наказ має повно відображати особливості організації та ведення бухгалтерського обліку і складання звітності на підприємстві. Форма та зміст наказу на сьогодні не регламентуються [4].

У Листі Міністерства фінансів України "Про облікову політику" зазначається, що зміни в обліковій політиці можуть відбуватися у випадках: якщо змінюється на підприємствах статут; якщо змінюються вимоги органу, який здійснює функції з державного регулювання методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності; якщо зміни облікової політики забезпечать більш достовірне відображення подій (господарських операцій) у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. Слід зазначити, що прийняття Податкового кодексу України є одним із чинників, у результаті прийняття якого підприємства мають внести зміни до облікової політики.

Основними об'єктами облікової політики, як і бухгалтерського та податкового обліку, є доходи та витрати

Оскільки вимоги Податкового кодексу України та П(С)БО не є однозначними, то в обліковій політиці необхідно зазначити, коли будуть визнаватись доходи та витрати.

Також певні зміни відбулися і в обліку основних засобів. При складанні облікової політики необхідно зазначити вартісну межу віднесення об'єкта до складу основних засобів. Так, на сьогодні вона встановлена в розмірі 2 500 гривень. Положення облікової політики суб'єкта господарювання обов'язково повинні містити визначені для кожної групи основних засобів строки корисного використання. Строки корисного використання об'єктів основних засобів не можуть бути меншими, ніж зазначені в Податковому кодексі України. Відповідно до ПКУ в обліковій політиці необхідно зазначити метод нарахування амортизації для кожного об'єкта.

Для відповідності обліку нематеріальних активів чинному Податковому кодексу України в обліковій політиці необхідно зазначити його строк експлуатації та метод нарахування амортизації з урахуванням нововведень [7].

Прийняття ПКУ не вплинуло на облік запасів. Тому підприємство зазначає метод їх оцінки при вибутті: використання ідентифікованої, середньозваженої собівартості запасів, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативних затрат, оцінка за цінами продажу. При виборі списання запасів за середньозваженою собівартістю додатково вказують періодичність визначення такої собівартості – за кожною операцією або в цілому за місяць.

Щодо обліку дебіторської заборгованості, то в наказі про облікову політику фіксують порядок визначення резерву сумнівних боргів. За п. 8 П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" він може бути сформований методом застосування [8] абсолютної суми сумнівної заборгованості та коефіцієнта сумнівності.

При виборі методу застосування коефіцієнта сумнівності додатково вказують метод визначення самого коефіцієнта, а саме на підставі:

- 1) питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
- 2) класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення;
- 3) визначення середньої питомої ваги, списаної протягом періоду дебіторської заборгованості, виходячи з її суми на початок відповідного періоду за попередні 3 – 5 років.

При нарахуванні резерву сумнівних боргів за ПКУ подібних варіантів немає. Ухваливши Податковий кодекс, законодавці намагалися спростити обліковий процес шляхом об'єднання бухгалтерського та податкового обліків.

Таким чином, облікова політика визначає дії підприємства на тривалий період, дає змогу оперативно реагувати на зміни, що відбуваються у виробничому процесі, ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, знизити економічний ризик і досягти успіхів у конкурентній боротьбі.

На сучасному етапі наша країна перебуває у стані реформування, тому управлінський персонал підприємства повинен особливо уважно слідкувати за змінами в законодавстві та оперативно їх упроваджувати в діяльність підприємства. Отже, за умови дотримання наведених рекомендацій підприємство зможе правильно й ефективно здійснювати ведення бухгалтерського обліку та безпомилково складати фінансову звітність, що не потягне за собою штрафні санкції.

Напрямами подальших досліджень щодо даної теми можуть бути врахування нововведень податкового законодавства за умови бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

-
- Література:** 1. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку / Ф. Ф. Бутинець, О. П. Войналович, І. Л. Томашевська. – Житомир : ПП "Рута", 2005. – 528 с. 2. Пушкар М. С. Теорія і практика формування облікової політики : монографія / М. С. Пушкар, М. Т. Щирба. – Тернопіль : Карт-бланш, 2009. – 260 с. 3. Івченко Л. В. Концептуальні засади облікової політики / Л. В. Івченко // Фінанси, облік і аудит : збірник наукових праць. – 2009. – № 14. – С. 246–256 4. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / В. Г. Швець. – Режим доступу : <http://books.efaculty.kiev.ua/bug/1/r11/> 5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/> 6. Про облікову політику : Лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua. 7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/> 8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" : Наказ Міністерства України від 08.10.99 р. № 237 // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – № 10. – С. 53–56.